

До разової спеціалізованої вченої ради
ДЗВО «Університет менеджменту
освіти»

(вулиця Січових Стрільців, 52А, м.
Київ, 04053)

доктору педагогічних наук, професору
МУРАНОВІЙ Наталії Петрівні

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора

Братко Марії Василівни

на дисертаційну роботу Непийпи Наталії Дмитрівни

«Розвиток тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах
відкритої освіти»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок із планами відповідних галузей науки. Актуальність дисертаційного дослідження Н. Д. Непийпи зумовлена глибинними трансформаціями сучасної вищої освіти, пов'язаними з цифровізацією, глобалізацією, євроінтеграційними орієнтирами, поширенням відкритої освіти, утвердженням студентоцентрованого підходу та необхідністю індивідуалізації освітнього процесу. У сучасному університетському середовищі змінюється професійна роль викладача: від традиційного транслятора знань він дедалі більше переходить до ролі фасилітатора, наставника, консультанта, модератора й тьютора, здатного підтримувати індивідуальну освітню траєкторію здобувача освіти.

Проблема розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів є особливо значущою саме в умовах відкритої освіти, оскільки відкритість, гнучкість, доступність, технологічність і безперервність освітнього середовища потребують від викладача не лише предметної та методичної підготовленості, а й здатності до педагогічного супроводу, партнерської взаємодії, підтримки автономності здобувачів освіти, організації професійної рефлексії та використання цифрових освітніх ресурсів. Тьюторська компетентність у такому контексті постає як інтегративна професійна характеристика, що забезпечує якісну індивідуалізацію навчання та сприяє професійному й особистісному становленню здобувачів вищої освіти.

Актуальність обраної теми посилюється тим, що у вітчизняному науковому дискурсі проблематика тьюторства, тьюторингу, наставництва, фасилітації та індивідуального освітнього супроводу активно розробляється, однак саме технологічне забезпечення розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти ще не набуло достатньо цілісного теоретико-методичного й експериментального обґрунтування. Саме цю лакуну і прагне заповнити дисертаційна робота Н. Д. Непийпи

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної теми ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України «Теоретико-методичні засади трансформації професійного розвитку педагогічних працівників і викладачів в умовах відкритого університету післядипломної освіти». Дослідження є складовою науково-дослідної роботи Центрального інституту післядипломної освіти «Трансформація професійного розвитку педагогічних працівників і викладачів в умовах відкритого університету післядипломної освіти» (номер державної реєстрації НДР 0120U104637 від 30.10.2020). Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (протокол № 2 від 31.01.2023). Отже, тема дисертації є своєчасною, науково обґрунтованою, практично значущою та пов'язаною з актуальними завданнями розвитку педагогічної науки і системи вищої освіти.

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації. Дисертаційна робота Н. Д. Непийпи є цілісним науковим дослідженням, у якому здійснено теоретичне обґрунтування, розроблення та експериментальну перевірку авторської технології розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти. До найбільш вагомих наукових результатів дисертації доцільно віднести такі.

Дисертанткою здійснено аналіз теоретичних засад тьюторства, тьюторингу та тьюторської компетентності у вітчизняній і зарубіжній педагогічній науці. Позитивно оцінюється прагнення авторки розмежувати поняття «тьюторинг» і «тьюторство», показати їх зв'язок із наставництвом, коучингом, менторством, фасилітацією та консультуванням, а також окреслити специфіку тьюторської діяльності саме у вищій освіті.

У роботі уточнено сутність поняття «тьюторська компетентність викладача університету» як інтегративної професійної характеристики, що забезпечує здатність до організації індивідуалізованого освітнього супроводу здобувачів освіти, підтримки їхньої освітньої траєкторії, розвитку суб'єктності, самостійності й професійного становлення в умовах відкритої освіти. Таке трактування є продуктивним, оскільки поєднує професійно-педагогічний, комунікативний, організаційний, психологічний, цифровий і ціннісний виміри діяльності викладача.

Авторкою визначено структурні компоненти тьюторської компетентності викладачів університетів, зокрема педагогічну, комунікативну, психолого-педагогічну, організаційну та емоційну

компетентності. Виокремлення цих компонентів дозволило побудувати критеріально-діагностичний апарат дослідження, визначити показники й рівні сформованості тьюторської компетентності - низький, середній і високий.

Істотним результатом є систематизація вітчизняного та зарубіжного досвіду розвитку тьюторства в освіті. У дисертації проаналізовано історичні витоки тьюторства, сучасні підходи до його реалізації у відкритій освіті, роль цифрових платформ, масових відкритих онлайн-курсів, дистанційних і змішаних форматів навчання, а також окреслено проблеми інституціоналізації тьюторства в українській системі вищої освіти.

У дисертації теоретично обґрунтовано авторську педагогічну технологію розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів. Вона розглядається як цілеспрямована, поетапна та методично організована система професійного розвитку викладача, що інтегрує зміст, форми, методи, цифрові засоби, рефлексивні практики та діагностичний інструментарій. Її реалізація ґрунтується на принципах індивідуалізації, відкритості, суб'єктності, партнерства, рефлексивності та практичної спрямованості.

Розроблено структурно-функціональну модель упровадження авторської технології розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти. Модель відображає взаємозв'язок цільового, теоретико-методологічного, змістово-технологічного, організаційно-діяльнісного, діагностичного та результативного компонентів, визначає логіку поетапної реалізації технології та забезпечує системність і керованість процесу професійного розвитку викладачів.

Авторкою визначено педагогічні умови ефективного розвитку тьюторської компетентності: формування позитивної мотивації викладачів до тьюторської діяльності; створення відкритого освітнього середовища; використання інтерактивних, цифрових і фасилітаційних технологій навчання; забезпечення професійної рефлексії та підтримки індивідуальних освітніх траєкторій викладачів. У сукупності ці умови створюють цілісне підґрунтя для впровадження тьюторських практик у діяльність університетського викладача.

Вагомим науковим результатом є розроблення діагностичного інструментарію оцінювання рівнів сформованості тьюторської компетентності. Дисертанткою використано комплекс взаємодоповнювальних методів: анкетування, тестування, педагогічне спостереження, самооцінювання, експертне оцінювання, аналіз кейс-завдань, рефлексивних есе, продуктів діяльності, а також психодіагностичні методики. Такий підхід забезпечує багатовимірність оцінювання та відповідає інтегративній природі досліджуваної компетентності.

Дослідницею проведено дослідно-експериментальну перевірку авторської технології. У дослідженні взяли участь 172 викладачі закладів

вищої освіти: 51 особа у групі курсу «Майстерність наставництва: впровадження технологій тьюторства в заклади вищої освіти», 67 осіб у групі курсу «Формування демократичного суспільства» та 54 особи у контрольній групі. Отримані результати засвідчили позитивну динаміку розвитку тьюторської компетентності в експериментальних групах порівняно з контрольною. Результати педагогічного експерименту підтверджено кількісним і якісним аналізом, зокрема застосуванням t-критерію Стюдента для залежних і незалежних вибірок, коефіцієнта кореляції Пірсона, тематичного контент-аналізу есе, кейсів і рефлексивних завдань. У роботі зафіксовано зміни не лише у знаннях викладачів про тьюторство, а й у мотиваційно-ціннісній сфері, здатності до фасилітації, проектування індивідуальних освітніх траєкторій, партнерської комунікації та професійної рефлексії.

У цілому наукові результати дисертації є взаємопов'язаними, підпорядкованими меті й завданням дослідження та становлять помітний внесок у розвиток теорії і практики професійного розвитку викладачів університетів в умовах відкритої освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, загалом є достатньо обґрунтованими. Це забезпечується передусім логікою дослідження: від аналізу теоретичних засад тьюторства і відкритої освіти - до моделювання авторської технології, розроблення критеріїв і показників сформованості тьюторської компетентності, організації педагогічного експерименту та аналізу його результатів.

Теоретичну базу дисертації становить достатній масив джерел із проблем тьюторства, відкритої освіти, цифровізації, професійного розвитку викладачів, андрагогіки, студентоцентрованого навчання, фасилітації та педагогіки партнерства. Список використаних джерел налічує 177 найменувань, з них 48 - іноземними мовами, що дозволяє авторці співвіднести український контекст із міжнародним досвідом розвитку тьюторських практик.

Обґрунтованість результатів посилюється використанням комплексу методів дослідження: теоретичного аналізу, синтезу, порівняння, систематизації, узагальнення, педагогічного моделювання, компаративного аналізу, контент-аналізу, анкетування, тестування, педагогічного спостереження, самооцінювання, експертного оцінювання, педагогічного експерименту, кількісного та якісного аналізу емпіричних даних. Застосування різних методів дало змогу поєднати кілька джерел інформації і підвищити достовірність отриманих висновків.

Важливо, що експериментальна частина дослідження не обмежується формальним констатуванням змін, а передбачає порівняння

експериментальних і контрольної груп, аналіз вхідних і вихідних результатів, а також інтерпретацію якісних змін у професійній позиції викладачів. Це дозволяє зробити висновок про реальний педагогічний ефект запропонованої технології.

Висновки дисертації відповідають поставленим завданням, логічно впливають із представленого матеріалу й узагальнюють основні результати дослідження. Разом із тим слід враховувати, що одержані емпіричні результати пов'язані з конкретними програмами підвищення кваліфікації та певним контингентом учасників, тому їхнє масштабування на різні типи університетів, освітніх програм і предметних галузей потребує подальшої апробації.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів. Наукове значення дисертаційного дослідження полягає у поглибленні теоретичних засад розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти. Робота конкретизує поняттєвий апарат проблеми, розширює уявлення про тьюторську компетентність як інтегративну професійну характеристику викладача, обґрунтовує її структуру, критерії, показники й рівні сформованості.

Вагомим є також внесок дисертантки в розроблення педагогічної технології професійного розвитку викладачів, що поєднує тьюторські, фасилітаційні, рефлексивні, цифрові та демократичні підходи. Такий інтегративний підхід відповідає сучасним тенденціям відкритої освіти, у якій викладач постає не лише організатором навчання, а й партнером здобувача освіти у побудові індивідуальної освітньої траєкторії.

Практичне значення результатів дослідження полягає в можливості використання авторської технології, структурно-функціональної моделі, діагностичного інструментарію, навчально-методичних матеріалів, кейсів, рефлексивних завдань і практичних рекомендацій у системі професійного розвитку викладачів закладів вищої освіти. Окремо слід відзначити прикладний потенціал програм «Майстерність наставництва: впровадження технологій тьюторства в заклади вищої освіти» та «Формування демократичного суспільства».

Результати дослідження впроваджено в освітній процес і професійний розвиток педагогічних та науково-педагогічних працівників у низці установ і організацій, зокрема у Державному університеті інформаційно-комунікаційних технологій, ГО «Толока», Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля, Українському інституті імені Франкла, Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка. Це засвідчує прикладну спрямованість роботи та можливість практичного використання її результатів.

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації. Результати дисертаційного дослідження доцільно

використовувати у системі підвищення кваліфікації викладачів університетів, зокрема під час розроблення програм професійного розвитку, тренінгів, семінарів і курсів, орієнтованих на формування тьюторської компетентності, фасилітаційних умінь, рефлексивної культури та готовності до індивідуалізації навчання.

Запропоновану авторську технологію можна застосовувати у закладах вищої освіти для підготовки викладачів до проєктування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів освіти, організації тьюторського супроводу, здійснення педагогічного консультування, підтримки студентської автономії та впровадження партнерської взаємодії в освітньому процесі.

Діагностичний інструментарій, запропонований у дисертації, може бути використаний у центрах професійного розвитку, кафедрах, відділах забезпечення якості освіти, інститутах післядипломної освіти для оцінювання рівня сформованості тьюторської компетентності викладачів і моніторингу динаміки її розвитку.

Окремі положення роботи доцільно інтегрувати у зміст освітніх програм підготовки майбутніх викладачів, аспірантів, тренерів, фасилітаторів і фахівців у сфері освіти дорослих, а також у навчальні дисципліни, пов'язані з освітологією, педагогікою вищої школи, андрагогікою, відкритою освітою, цифровою педагогікою та педагогікою партнерства.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Дисертаційна робота Н. Д. Непийпи є самостійним, логічно завершеним науковим дослідженням. Її структура відповідає меті та завданням роботи. Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 386 сторінок, з них 9 сторінок - анотації, 291 сторінка - основного тексту. Робота містить 12 таблиць і 20 рисунків, список використаних джерел налічує 177 найменувань, з них 48 - іноземними мовами.

Зміст дисертації загалом характеризується послідовністю викладу, наявністю внутрішньої логіки та прагненням авторки поєднати теоретичний, технологічний і експериментальний компоненти дослідження. Позитивно оцінюється те, що робота завершується не лише загальними висновками, а й конкретними практичними матеріалами, програмами, діагностичними інструментами та рекомендаціями.

Дисертація справляє враження завершеної кваліфікаційної наукової праці, у якій відображено особисту дослідницьку позицію здобувачки. Разом із тим окремі фрагменти тексту потребують редакційного вдосконалення, про що буде зазначено у зауваженнях.

Зміст окремих розділів дисертаційної роботи. У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, об'єкт, предмет, завдання, методи дослідження, наукову новизну, практичне значення, подано відомості про

впровадження результатів, апробацію, публікації, структуру та обсяг дисертації. Вступ виконує належну програмно-методологічну функцію та задає логіку всього дослідження.

У першому розділі «Тьюторська компетентність як освітній компонент у відкритій освіті» проаналізовано теоретичні засади тьюторингу й тьюторської компетентності, розкрито зміст понять «тьютор», «тьюторство», «тьюторинг», «тьюторська діяльність», «тьюторська компетентність», охарактеризовано вітчизняні та зарубіжні підходи до розвитку тьюторства, а також розглянуто стан розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів в Україні. Позитивним є те, що авторка розглядає тьюторську компетентність у широкому контексті відкритої освіти, цифровізації та індивідуалізації навчання.

У другому розділі «Моделювання розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти» розроблено та теоретично обґрунтовано авторську педагогічну технологію, модель її впровадження, визначено педагогічні умови, етапи реалізації, критерії, показники та рівні сформованості тьюторської компетентності. Саме цей розділ є концептуальним ядром дисертації, оскільки в ньому сконцентровано основний авторський внесок у розв'язання поставленої наукової проблеми.

У третьому розділі «Дослідно-експериментальна перевірка технології розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти» представлено організацію педагогічного експерименту, зміст формувального впливу, характеристику експериментальних і контрольної груп, результати кількісного та якісного аналізу. Розділ засвідчує, що авторська технологія має не лише теоретичне, а й практичне підтвердження результативності.

У загальних висновках узагальнено результати дослідження відповідно до поставлених завдань. Висновки відображають основний зміст роботи, підтверджують досягнення мети та містять вказівки на перспективи подальших досліджень, зокрема адаптацію розробленої технології до різних освітніх контекстів, цифрових платформ і неформальної освіти.

Повнота викладу основних результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях. Основні результати дисертаційного дослідження відображено у 14 наукових публікаціях авторки, серед яких 3 статті у фахових виданнях України, 6 статей у міжнародних наукових виданнях та 5 публікацій у збірниках матеріалів українських і міжнародних науково-практичних конференцій. Тематика публікацій корелює зі змістом дисертації та охоплює ключові аспекти дослідження: розвиток професійних компетентностей тьюторів через онлайн-платформи, технологію розвитку тьюторської компетентності викладачів університетів, тьюторство у

відкритій освіті, демократичну освіту, цифрові інструменти та результати педагогічного експерименту.

Опубліковані праці достатньо повно репрезентують основні наукові положення дисертації, її теоретичні узагальнення, технологічні розробки та експериментальні результати. Отже, апробація й публічне представлення результатів дослідження є належними.

Відсутність порушень академічної доброчесності. У поданій дисертаційній роботі наявні посилання на використані джерела, а основні теоретичні положення, емпіричні результати та практичні розробки подано як результати власного дослідження здобувачки. На титульному аркуші зазначено, що дисертація містить результати власних досліджень, а використання ідей, результатів і текстів інших авторів має посилання на відповідне джерело.

У вступі дисертантка окремо задекларувала використання інструментів штучного інтелекту Perplexity та Gemini для перекладу, мовного редагування, пошуку джерел, попередньої обробки масивів даних, упорядкування посилань і технічного доопрацювання рукопису, а також зазначила, що всі результати, отримані з використанням ШІ, перевірені та відредаговані авторкою, яка бере на себе повну відповідальність за достовірність і наукову цінність роботи. Така декларація є важливою з погляду прозорості дослідницької процедури.

У межах матеріалів, наданих для розгляду, ознак некоректного використання чужих ідей, результатів або текстів не виявлено. Разом із тим у разі наявності окремого офіційного звіту автоматизованої перевірки тексту дисертації на текстові збіги доцільно врахувати його показники у фінальному комплекті матеріалів захисту. У цьому відгуку не наведено відсоткових показників подібності, оскільки відповідний звіт або висновок не було включено до наданих для опрацювання матеріалів.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Позитивно оцінюючи науковий рівень дисертаційної роботи Н. Д. Непийпи, вважаю за доцільне висловити окремі зауваження і міркування, які мають переважно дискусійний та рекомендаційний характер.

1. У роботі приділено значну увагу розмежуванню понять «тьюторинг» і «тьюторство»: авторка зазначає, що в наукових джерелах ці терміни часто вживаються як синоніми, однак далі розмежовує їх за роллю учасників, змістом і метою, визначаючи тьюторинг як більш зорієнтований на процес навчання й досягнення конкретних знань або навичок, а тьюторство — як ширше поняття, що охоплює підтримку і супровід здобувача освіти в його освітньому та особистісному розвитку (с. 37–39). Окремо в дисертації розглянуто зв'язок тьюторингу з коучингом, менторством, консультуванням і фасилітацією (с. 47–48), а у висновках до першого розділу тьюторство схарактеризовано як ширшу педагогічну концепцію, що інтегрує

наставництво, фасилітацію, консультування та коучинг на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії (с. 84). Водночас у подальшому викладі, зокрема під час характеристики тьюторської діяльності як такої, що включає наставництво, підтримку, супровід, фасилітацію, консультування та проектування індивідуальної освітньої траєкторії, ці поняття подекуди функціонують як дуже близькі або майже взаємозамінні (с. 51–52). На мій погляд, дослідження виграло б від ще чіткішого концептуального розмежування цих категорій саме для контексту університетської освіти.

2. На нашу думку, доцільним було б більш послідовно узгодити компонентну структуру тьюторської компетентності з критеріальним апаратом експериментального дослідження. У роботі структурні компоненти тьюторської компетентності окреслено як педагогічну, комунікативну, психолого-педагогічну, організаційну та емоційну компетентності (с. 55–56, 84–85, 144), водночас у висновках до першого розділу та загальних висновках фігурують мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний і рефлексивно-оцінювальний критерії (с. 84–85, 291–292), а в експериментальному блоці – мотиваційно-ціннісний, когнітивно-діяльнісний та рефлексивно-оцінювальний критерії (с. 227). Наявна в роботі таблиця 2.1 частково співвідносить компоненти, критерії, показники й методи діагностики (с. 149–150), однак окрема узагальнювальна схема відповідності між різними варіантами компонентно-критеріального опису зробила б діагностичну частину ще прозорішою.

3. У дисертації відкрита освіта часто розглядається у зв'язку з цифровими платформами, дистанційним навчанням, онлайн-курсами та відкритими освітніми ресурсами. Зокрема, авторка пов'язує адаптацію тьюторингу до умов відкритої освіти з використанням цифрових технологій, онлайн-платформ, відкритих освітніх ресурсів і масових відкритих онлайн-курсів (с. 45), характеризує методи навчання у вищій відкритій освіті через онлайн-курси, вебінари, blended-навчання, мобільне навчання, проєктну діяльність, симуляції та гейміфікацію (с. 58–59), окремо розглядає дистанційне та онлайн-навчання як контекст тьюторської підтримки (с. 71), а також прямо зазначає, що відкрита освіта тісно пов'язана з цифровими платформами, дистанційними формами навчання та інтернет-ресурсами (с. 74). Такий акцент є виправданим, однак, з огляду на наведені в роботі положення про відкриту освіту як багатогранний об'єкт, простір свободи вибору, індивідуалізації й саморозвитку, а також як реалізацію сучасних парадигм, ідей, підходів і принципів освіти (с. 49–50, 69), дослідження виграло б від виразнішого розмежування відкритої освіти як ширшої педагогічної й ціннісної парадигми та цифрових технологій як одного з важливих інструментів її реалізації.

4. Експериментальна частина дослідження засвідчує позитивну динаміку розвитку тьюторської компетентності у викладачів експериментальних груп. Авторка зазначає, що учасниками дослідження стали 172 викладачі закладів вищої освіти з різних регіонів України, з яких 118 увійшли до експериментальних груп, а 54 – до контрольної (с. 156). При формуванні груп враховувалися індивідуальні професійні потреби викладачів, рівень їхньої підготовленості до тьюторської діяльності та ступінь сформованості компонентів тьюторської компетентності (с. 159–160); позитивну динаміку в експериментальних групах представлено під час аналізу результатів дослідно-експериментальної роботи (с. 226–228). Водночас доцільно було б докладніше схарактеризувати предметну спеціалізацію учасників, типи закладів вищої освіти, які вони представляли, а також межі перенесення отриманих результатів на ширший університетський контекст.

5. Дисертація має помітну практичну спрямованість, однак подальшого уточнення потребують механізми масштабування авторської технології в різних типах закладів вищої освіти, на різних освітніх програмах і для викладачів із різним рівнем цифрової готовності. Зокрема, було б корисно окремо окреслити мінімальні організаційні умови впровадження технології за обмежених кадрових, часових чи технічних ресурсів.

Ці зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, однак їх усунення поліпшило б формально-наукову якість дисертації.

Висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, а радше окреслюють напрями її подальшого наукового та практичного розвитку.

Висновок щодо відповідності дисертаційного дослідження встановленим вимогам. Дисертаційна робота Непийпи Наталії Дмитрівни «Розвиток тьюторської компетентності викладачів університетів в умовах відкритої освіти» є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому отримано науково обґрунтовані результати, що мають теоретичне і практичне значення для розвитку педагогічної науки, професійного розвитку викладачів університетів та впровадження тьюторських практик в умовах відкритої освіти.

За актуальністю теми, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням, рівнем обґрунтованості положень і висновків, повнотою оприлюднення основних результатів, а також за змістом і оформленням дисертація відповідає вимогам, встановленим до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, зокрема Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44,

а також Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40.

Вважаю, що Непийпа Наталія Дмитрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент - доктор
педагогічних наук, професор,
професор кафедри освітології
та психолого-педагогічних наук
Факультету педагогічної освіти
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Марія БРАТКО

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Код ЄДРПОУ 45307965	
ВЛАСНИЙ ПІДПИС <i>М. Братко</i> (підпис)	ЗАСВІДЧУЮ <i>Київська обл. фак. ВК Івано-Франківська</i> (послуж.)